

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ШЛЯХІВ РОЗВИТКУ ТА ЗРОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

HISTORICAL ASPECTS OF THE WAYS OF DEVELOPMENT AND GROWTH OF THE NATIONAL ECONOMY

У статті представлений детальний аналіз наукових підходів представників різних течій та шкіл до розуміння змісту процесів економічного розвитку та зростання, підкреслено, що шляхи розвитку змінювались під впливом системних та несистемних факторів, враховуючи умови відкритості економіки, а також необхідності дотримання соціальних, екологічних обмежень та вектор глобалізації. Розглянуті неокласичні підходи до аналізу можливостей зростання національної економіки у відкритій економіці підтверджують практичну неможливість розвитку в країнах з низькими і середніми доходами. Але слід підкреслити, що системні світові економічні проблеми формують додаткові стимули для розвитку країн з перехідною економікою, які сьогодні вважаються «локомотивами зростання» світової економіки. Виокремлення класичних та сучасних наукових підходів, які присвячені дослідженню сегментів зростання та економічного розвитку, дає можливість побудувати концепцію сталого зростання національної економіки в умовах трансформаційних змін.

Ключові слова: національна економіка, економічний розвиток та зростання, історичні аспекти розвитку національної економіки, класичні та сучасні наукові підходи, які присвячені дослідженню сегментів зростання та економічного розвитку.

В статті представлений подрібний аналіз наукових підходів представителів різних течій і шкіл к розумінню змісту процесів економічного розвитку і зростання, підкреслено, що шляхи розвитку змінювались під впливом системних і несистемних факторів, враховуючи умови відкритості економіки, а також необхідності дотримання соціальних, екологічних обмежень та вектор глобалізації. Розглянуті неокласичні підходи до аналізу можливостей зростання національної економіки у відкритій економіці підтверджують практичну неможливість розвитку в країнах з низькими і середніми доходами. Але слід підкреслити, що системні світові економічні проблеми формують додаткові стимули для розвитку країн з перехідною економікою, які сьогодні вважаються «локомотивами зростання» світової економіки. Виокремлення класичних та сучасних наукових підходів, які присвячені дослідженню сегментів зростання та економічного розвитку, дає можливість побудувати концепцію сталого зростання національної економіки в умовах трансформаційних змін.

системные мировые экономические проблемы формируют дополнительные стимулы для развития стран с переходной экономикой, которые сегодня считаются «локомотивами роста» мировой экономики. Выделение классических и современных научных подходов, которые посвящены исследованию сегментов роста и экономического развития, дает возможность построить концепцию устойчивого роста национальной экономики в условиях трансформационных изменений.

Ключевые слова: национальная экономика, экономическое развитие и рост, исторические аспекты развития национальной экономики, классические и современные научные подходы, которые посвящены исследованию сегментов роста и экономического развития. The article presents a detailed analysis of scientific approaches of representatives of different currents and schools to understanding the content of economic development and growth, emphasizes that development paths have changed under the influence of systemic and non-systemic factors, taking into account the openness of the economy. The considered neoclassical approaches to the analysis of opportunities for growth of the national economy in the open economy confirm the practical impossibility of development in low- and middle-income countries. But it should be emphasized that the systemic global economic problems form additional incentives for the development of countries with economies in transition, which today are considered the "engines of growth" of the world economy. The separation of classical and modern scientific approaches, which are devoted to the study of segments of growth and economic development, makes it possible to build a concept of sustainable growth of the national economy in the context of transformational change.

Key words: national economy, economic development and growth, historical aspects of national economy development, classical and modern scientific approaches, which are devoted to the study of segments of growth and economic development.

УДК 330.8

Головченко О.Ю.

головний спеціаліст
відділу іноземних судів
Департаменту міжнародних спорів
Міністерства юстиції України

Постановка проблеми. Стійке зростання національної економіки – це релевантний динамічний процес, який супроводжується взаємопов'язаною зміною макроекономічних показників, зростанням соціальних індикаторів, а також характеризується інноваційними методами виробництва та сучасними технологіями, ефективністю використання ресурсного потенціалу та інтеграцією на міжнародні ринки.

Зниження окремих індикаторів економічного розвитку характеризується негативними тенденціями певних циклів, що знижує потенціальні можливості перманентного зростання національної еко-

номіки. Недотримання державними інституціями соціально-економічного, екологічного та інноваційного напрямку в межах розроблених стратегічних цілей та пріоритетів затримує процеси зростання національної економіки заради її розвитку.

Крім того, розроблення в сучасних умовах оптимальної стратегії державного регулювання рівня якості зростання на основі досвіду розвинутих країн та базових аспектів економічної теорії дає можливість використовувати існуючі параметри розвитку зовнішнього та внутрішнього характеру. Враховуючи різні наукові підходи до структури якості економічного розвитку та зростання,

необхідно виділити тенденції щодо формування змістовних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідження історичних аспектів розвитку та зростання національної економіки присвячені праці П. Самуельсона, Р. Лукаса, П. Ромера, Дж. Робінсона, Р. Солоу, Е. Денісона, М. Туган-Барановського, У. Росту, Н. Кондратьєва та інших.

Постановка завдання. Метою дослідження є детальний аналіз наукових підходів представників різних течій та шкіл до розуміння змісту процесів економічного розвитку та зростання, враховуючи умови відкритості економіки, а також необхідності дотримання соціальних, екологічних обмежень та вектор глобалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Виокремлення класичних та сучасних наукових

підходів, які присвячені дослідженню сегментів зростання та економічного розвитку, дає можливість побудувати концепцію сталого зростання національної економіки в умовах трансформаційних змін. Окремі науковці зосереджуються на аналізі та оцінці певних факторів росту, інші виокремлюють механізми розвитку в умовах відкритої економіки з урахуванням циклічності процесів розвитку, деякі, в свою чергу, – розглядають синтезованість та послідовність певних етапів зростання.

Історичні аспекти шляхів розвитку та зростання національної економіки представлений на рис. 1.

Розглянемо деякі підходи до сегментного наповнення економічного розвитку та зростання національної економіки, які формуються на базі результатів діяльності певних наукових шкіл та висловлювань відомих фахівців з економічної теорії.

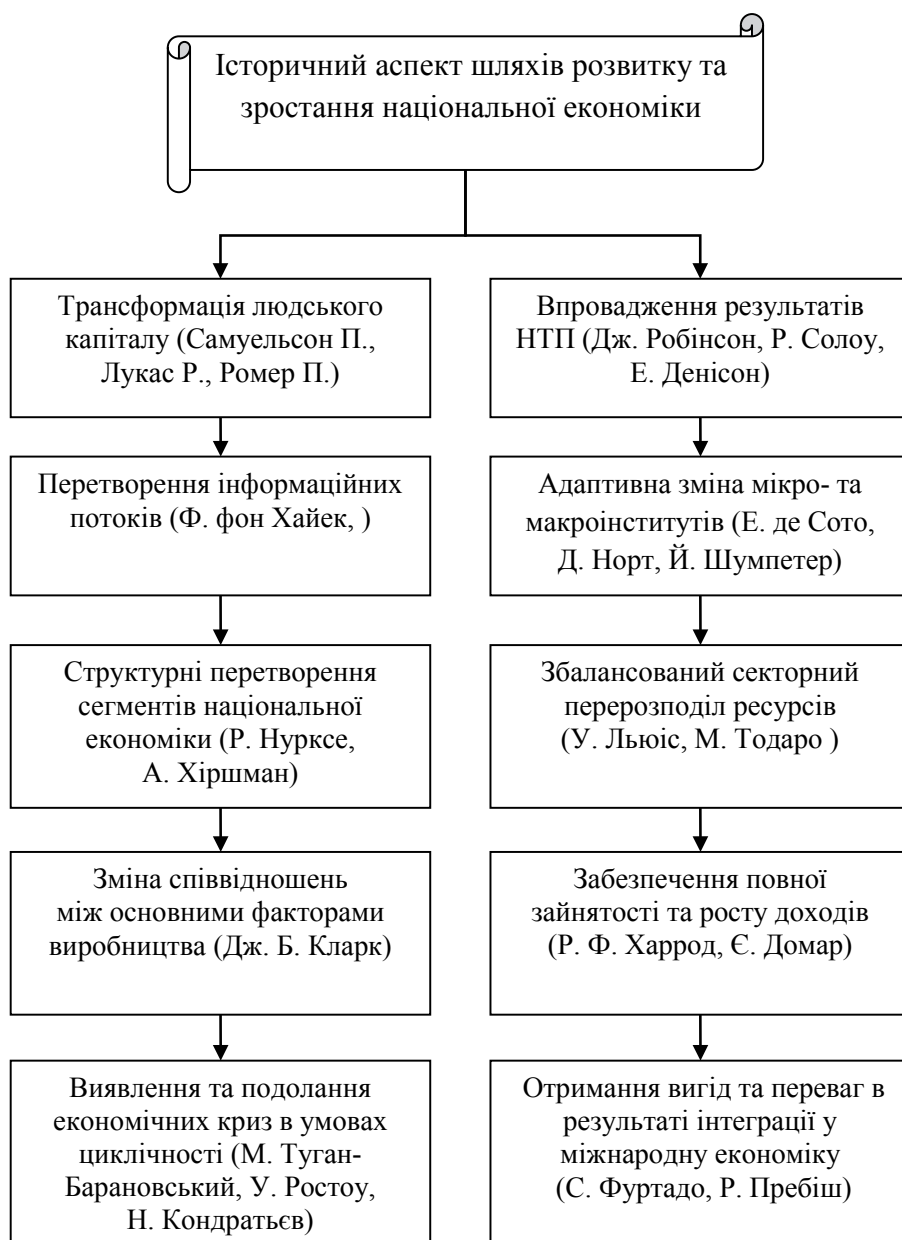

Рис. 1. Історичні аспекти шляхів розвитку та зростання національної економіки

По-перше, результат трансформації людського капіталу з формуванням ефективних умов застосування є певним фактором стійкого зростання національної економіки, враховуючи те, що саме рушійною силою економічного зростання є потенціальні можливості людини. Крім того, рівень та ступінь покращення добробуту населення, у тому числі щодо сфери освіти, охорони здоров'я, належних умов життя та становлення особистості, представляє собою обов'язкову умову розвитку національної економіки.

Процес інвестування в людський капітал, зниження рівня бідності на думку окремих авторів і є розвиток та зростання національної економіки. Даної концепції дотримуються Г. Беккер, П. Самуельсон, Р. Лукас, П. Ромер та інші.

Зазначений підхід дозволяє проаналізувати розвиток певної країни детально та комплексно, визначивши в якості стратегічної мети проблему розвитку людського потенціалу.

Підкреслимо, що П. Самуельсон, враховуючи динамічність за збалансованість окремих соціально-економічних процесів, зосередився на проблематиці економічного зростання та розвитку. На його думку системні аспекти зростання національної економіки віддзеркалюються у простих речах: тривалості та рівня життя, здоров'ї суспільства, стану науки та освіти, рівні технологій, умовах праці та масштабах виробництва.

Процес формування концепції щодо виробничо-технічних нововведень, які базуються на розробках та їх впровадженні в людський капітал лежить в основі економіко-математичних моделей, авторами яких є науковці П. Ромер та Р. Лукас. Згідно даним моделям зростаюча віддача від впроваджених інновацій позитивно впливає на функціонування суспільства в цілому.

Необхідно підкреслити, що на думку дослідників питання людського фактору серед значимих індикаторів зростання національної економіки виділяють саме освіту та можливі шляхи її отримання. Важливо, що на окремі чинники економічного розвитку, у тому числі, інвестиційні показники, рівень заощаджень населення, інфляцію, зміна державних витрат, а також фіскальна і монетарна політика та політична нестабільність, не виступають в якості сегментних складових окремих моделей.

По-друге, зростання національної економіки забезпечується через використання результатів та досягнень науково-технічного прогресу, що підкреслюється необхідністю вирішення сучасних проблем соціально-економічного характеру. Процес посилення інноваційного спрямування національної економіки розглядається в роботах Е. Денісона, Дж. Робінсона, Р. Солоу та інших. На думку Р. Солоу саме технічний прогрес виступає базисом економічного зростання, враховуючи фактори внутрішнього та зовнішнього середо-

вища. Сприяння та підтримка динамічного рівня ефективності інвестицій в основний капітал забезпечується проведенням розрахунків матеріалізованого науково-технічного прогресу, що сформуло гіпотезу щодо виробничого та невиробничого накопичення в процесі економічного зростання в умовах трансформаційних змін.

Зазначимо, що в межах наступних досліджень був введений показник, розроблений Е. Денісоном, який віддзеркалював певні якісні зміни в економіці, що є результатами неінвестиційних витрат за окремими напрямками. Рівень даного показника залежить від якості робочої сили та ступеню освіти і кваліфікації робітників, а також інших факторів, які саме забезпечують зростання національного продукту, але при цьому основним недоліком розрахунків є наявність впливу окремих чинників, у тому числі суб'єктивного характеру, на зростання виробництва.

На думку Джоани Робінсон, англійського економіста, існування певних факторів зростання дає можливість визначити групові ознаки та сформувати сегментні частини у відповідні послідовності, які містять характеристики фінансових, інвестиційних та технічних умов, а також конкурентних та політичних.

Зазначимо, що однією з базових умов економічного зростання сучасності є систематизація, селектування та комплексність інформаційного забезпечення, процес трансформації якої має класичне економічне коріння та знаходить відображення у роботах австрійського економіста, прихильника економічного лібералізму Фрідріха Августа Хайєка та його послідовників.

На думку австрійського економіста, у відповідних процесах економічного розвитку можливо виділити системні варіанти застосування певної інформації. Крім того, в основі інноваційного процесу знаходяться певні ознаки економічного розвитку та зростання, у тому числі обмеженість, змінність та невизначеність інформації, а також її недосконалість та релевантність.

Дослідження історичних напрямків економічного зростання підкреслюють, що вибір інноваційного шляху розвитку є запорукою ефективності та збалансованості національної економіки в умовах глобалізаційних змін. В свою чергу, прихильники даної думки підтверджують той факт, що перебудова економічного режиму на застосування механізмів впровадження інновацій, дає можливість перманентного розвитку навіть країнам з слабкою економічною системою, які тільки стали на шлях соціального, фінансового та економічного зростання.

З іншого боку, векторіальна спрямованість на ефективність національної економіки базується на системній трансформації державних інституцій, що підвищує можливості розвитку соціально-економічних процесів у всіх сферах функціонування та діяльності, а також встановлює належний рівень контролю за певними впровадженнями. Такої

думки дотримуються більшість прихильників інституціоналізму, виокремлюючи інституційні умови розвитку національної економіки поряд з іншими внутрішніми та зовнішніми факторами зростання.

Набуває актуальності процес перебудови макро-економічних інститутів з позиції неоінституціоналістів, у тому числі з точки розу прибічника лібералізації економічного життя, перуанського економіста Ернардо де Сото та американського економіста Дугласа Сесіл Нортона, який є автором пояснень економічних та інституційних змін на основі економічної теорії та кількісних методів та категорій.

На думку Дугласа Нортона, у якості базових чинників соціально-економічного розвитку виступають технологічні та інституційні зміни, які в свою чергу, залежать від історичних етапів розвитку відповідної сфери.

Взаємозв'язок між формальними та неформальними обмеженнями в суспільстві та національній економіці поетапно та композиційно впливає на інституційні зміни, які є активаторами економічного зростання. Крім того, система інститутів, які формують можливості як для зростання, так і для зниження соціально-економічної активності, характеризується принципами інтеграційності, автентичності, пропорційності та селективності.

Економіст Ернардо де Сото виділяв серед дієвих інструментів економічного зростання та розвитку нормативно-правову систему та функціонування державних правових інституцій, діяльність яких повинна бути спрямована на підвищення ефективності національної економіки та гарантування належної громадської діяльності для уникнення функціонування тіньового сектору, що, в свою чергу, потребує концептуального підходу до підвищення реальної дієвості правового механізму. Саме створення єдиної системи моніторингу та ліквідації нелегальних секторів національної економіки підштовхує до перманентного та адаптивного розвитку. Деякі економісти вважають, що, крім макроінститутів, трансформація повинна бути проведена й на мікрорівнях, що забезпечить можливість впровадження окремих реформ на місцях та серед суб'єктів господарювання.

Виділення конкуренції в якості фактору економічного розвитку представлено в роботах австрійського та американського економіста Й. Шумпетера, який вважав, що важливою умовою економічного розвитку є процес новаторства та можливість реалізації нових економічних ідей, враховуючи відповідне факторне середовище. На його думку, формування системних комбінацій, які характеризуються новизною, адаптивністю та оптимальністю економічних рішень, змінюють встановлені та закріплені традиції, які дають можливість впроваджувати в національну економіку динамічні механізми, які містять інноваційні методи виробництва та використання ресурсів, оновлені

галузеві та міжгалузеві структури, а також інструменти та шляхи завоювання нових ринків.

Вирішення глобальних питань щодо теорії економічного зростання знаходить своє відображення у композиційних моделях австрійського економіста. Саме конкуренція виглядає як змістовний динамічний процес, що підкреслює риси успішних суб'єктів, які в свою чергу відрізняються рівнем прибутку, можливістю та здатністю впровадження інноваційних ідей.

Послідовниками даних наукових напрямків вважаються американські вчені-економісти Річард Р. Нельсон та Сідней Дж. Уінтер. В своїх роботах, у тому числі в праці «Теорія економічних змін», вони підтримують ідею взаємозв'язку пріоритетів еволюційної теорії з відповідним динамічним процесом, що уможливорює формування ознак поведінки суб'єктів на ринку за певних умов функціонування.

Зазначимо, що варіанти масштабного застосування імітаційних моделей на базі програмного забезпечення, що дає можливість отримувати найбільш ефективні результати, представляє собою змістовний етап еволюційного підходу щодо моніторингу економічних змін. Підкреслимо, що трудомісткість, витрати капітального характеру, вартість факторів виробництва, а також правила прийняття рішень, селективність при виборі компаній визначаються американськими економістами в якості факторів економічного зростання.

Вітчизняні науковці розглядають питання розвитку та зростання національної економіки з точки зору еволюції інституційних структур, як на макро-, так й на мезо- та мікрорівнях, з використанням системно-інтеграційної теорії побудови та функціонування підприємств.

Важливим напрямком та результатом економічного розвитку та перманентної інтенсифікації економічного зростання є послідовний процес структурних перетворень, що враховує варіативність поєднання певних факторів виробництва та галузей національної економіки для оптимальної інтенсифікації економічного зростання.

Формування кількох теорій зводилось до думки, що зниження доходів серед населення є передумовою мінімізації інвестицій в розвиток галузей економіки, тобто для переходу на новий етап розвитку національної економіки необхідним є збільшення фінансового потоку та «підживлення» знесилених споживанням галузей. Серед засновників моделі «хибного кола злиденності» слід вважати американського економіста Р. Нурксе, який досліджував проблеми та фактори суттєвого зниження рівня збережень та, як наслідок, падіння можливості інвестування.

Продовженням даної моделі стає теорія «великого поштовху», автор П. Розенштейн-Родан, який у своїй роботі «Проблеми індустріалізації Східної і Північно-Східної Європи» підняв питання можливості виходу з кризового стану за рахунок значних змін у певних сферах економіки. Послідовниками

П. Розенштейн-Родана вважаються Р. Нурксе, Х. Лейбенстайн та А. Хіршман.

Серед базових факторів економічного зростання виділялись автономні інвестиції з відповідною державною підтримкою. При цьому початок процесу самопідтримуваного зростання є наслідком інвестування крупного капіталу у вигляді примусових вкладів, особливо щодо країн, які тільки стали на шлях незалежності та поступового розвитку. Крім того, на думку авторів, неефективність інституціональної системи компенсується імпортом капіталу у достатній кількості для початку незворотного руху в соціально-економічних процесах за умови контролю за демографічними процесами.

Сформований динамічний рух та поштовх збільшує обсяги суб'єктів господарювання, які забезпечать послідовне зростання доходів, а також збільшить темпи зростання середнього доходу на душу населення в країні, враховуючи фактори зовнішнього та внутрішнього середовища.

Теорія збалансованого перерозподілу ресурсів та пошук гармонічного функціонування традиційних та сучасних механізмів в економіці представлена в роботах англійського економіста У.А. Льюїса, китайського економіста Дж. Феем, американського економіста М. П. Тодаро та інших.

Особливої уваги потребують наукові досягнення професора економіки Принстонського університету Ульяма Артура Льюїса, який за новаторські дослідження економічного розвитку країн, що розвиваються, став лауреатом премії з економіки пам'яті Альфреда Нобеля.

Науковцем підтверджено, що трансформація та модернізація економіки супроводжується пропорційним процесом перерозподілу ресурсів з одного сегмента національної економіки в інший. Поряд з цим обов'язковим є розв'язання певних питань, а саме: мобілізація заощаджень і трансформація їх в інвестиції, а також вилучення робочої сили з однієї сфери в іншу.

Зазначимо, що розвиток в межах даної концепції У. А. Льюїса розуміється, перш за все, як співвідношення між натуральною та ринковою економікою, а також подоланням дуалізму між її традиційною і індустріальною формами. При цьому модернізація як засіб перерозподілу матеріальних і трудових ресурсів є пріоритетним чинником економічного зростання, враховуючи процес зростання більш продуктивного та скорочення менш продуктивного секторів.

На думку М. Тодаро, онтологія розвитку характеризується якісними та кількісними параметрами, а також охоплює соціальну та фінансову складові. Саме тому розвиток представляє собою мультиаспектний процес, який включає реорганізацію та переорієнтацію загальної соціально-економічної системи з урахуванням певних умов та факторів. Крім зростання доходів і результатів виробництва обов'язковим параметром є кардинальні структурні

зміни інституційного характеру, оновлення традицій та трансформація суспільної свідомості в державі.

У відсталих країнах базові аспекти розвитку пов'язані зі зменшенням соціально-економічного розриву між містом і селом та, як наслідок, гармонійним розвитком народного господарства, а також перманентною ліквідацією негативних наслідків прискореної урбанізації деяких регіонів.

До шляхів економічного розвитку можна віднести процес регулювання співвідношень між основними факторами виробництва, що підкреслює сегментність та пріоритетність окремих галузей національної економіки. Вагомий внесок в дослідження даних питань зробили такі економісти, як Дж.Б. Кларк, Р.Ф. Харрод, Є. Домар та ін.

На думку американського економіста та засновника американської школи маржиналізму Дж.Б. Кларка, існують певні відмінності індикаторів динаміки від класичного розуміння факторів зростання в частині зміни виробничих відносин та продуктивності праці з урахуванням рівня потреб суспільства та суб'єктів господарювання, що, в свою чергу, потребує введення додаткового фактору зростання у вигляді можливостей та професійних здібностей підприємців, які допоможуть вийти на новий рівень функціонування.

В свою чергу Є. Домар, американський економіст, представник кейнсіанства разом з Роєм Харродом є автором моделі Харрода – Домара, яка спирається на виробничу функцію Леонтьєва, що враховує існування надлишкової пропозиції та рівень капіталу.

Підкреслимо той факт, що дана модель демонструє процес забезпечення повної зайнятості в країні за рахунок сукупного попиту, який повинен збільшуватися прямо пропорційно економічному зростанню. Отже, у моделі Харрода – Домара, яка є динамічною моделлю рівноваги, формується індикатор темпу економічного зростання у вигляді функції темпів зростання чисельності населення і капіталу з урахуванням певних факторів впливу.

Внесок Р.Ф. Харрода в удосконалення розробленої моделі полягає у впровадженні певного сегменту – функції інвестицій, яка пов'язана із залежністю рівня автентичності капіталовкладень від пропорційних змін доходу, враховуючи коливання споживчих витрат.

Дослідження даної теорії підтверджують, що зазначена модель буде залежність гарантій заощаджень і темпів зростання національного доходу за умови перманентного індикатора накопичення капіталу, що забезпечує поступове зростання національної економіки та процес узгодженості інтересів відповідних зацікавлених груп суб'єктів.

Наступний шлях розвитку національної економіки пов'язаний з трансформацією співвідношень між потребою в засобах виробництва і в збільшенні фонду споживання, а також приростом основних фондів, адаптивністю фонду накопи-

чення. Даний науковий підхід розкрито в роботах Г.А. Фельдмана, Я. Л. Кронрода, А.І. Анчишкіна, Ю.В. Яременко та інших.

Дослідження структури суспільного продукту, виокремлення відповідних сегментів та встановлення системних взаємозв'язків між ними представлено в теорії відтворення.

Розроблена модель Г.А. Фельдмана, радянського економіста та математика, на основі методів математичного моделювання сформулировала залежність зростання національного доходу від приросту виробничих фондів та ефективності їх використання, яка носить як кількісний, так й якісний характер.

На думку Ю.В. Яременко, економічне зростання підштовхується трансформацією національної економіки з векторіальною спрямованістю на споживчий сегмент на основі динамічного процесу ліквідації «технологічного дисбалансу». Серед значних внесків Ю.В. Яременко виділяють, перш за все, побудову багаторівневої економіки, а отже, чим вище рівень сегменту в економічній ієрархії, тим якісніше отримані ресурси. При цьому ресурсна незбалансованість в національній економіці потребує налагодження процесу заміщення або компенсації, враховуючи специфіку галузі та її потреби.

Крім того, використання у плановій економіці деяких аспектів теорії відтворення уможливило ефективно виявлення факторів економічного зростання та їх використання для формування етапів державної політики.

Аналіз наукових праць щодо економічного розвитку підтверджує, що досягнення нового рівня можливо в результаті певних змін, які можуть носити й негативний характер. Саме така позиція розкривається в теоріях циклічності та подолання економічних криз, джерелами яких виступають технологічні зміни у виробництві.

Ідеї циклічних змін соціально-економічного характеру були розглянуті М.І. Туган-Барановським, набули подальшого розвитку в роботах родоначальника еволюціонізму Н.Д. Кондратьєва, як один із базових факторів економічного зростання. Зазначена теорія циклів Н.Д. Кондратьєва пояснює зміни соціально-економічних процесів та явищ в статистиці та динаміці, враховуючи безперервність взаємовідносин та зв'язків сегментів загальної системи.

Важливо підкреслити, що складною структурованою сукупністю є економічна система, яка розглядається в динаміці її розвитку, включаючи основні сегменти, у тому числі: суспільну свідомість, особистість, технологічність виробництва та соціально-політичну структуру.

Американський економіст У.У. Ростоу визначив окремі стадії економічного зростання та притаманні їм відносини, які характеризуються рівнем розвитку техніки і технології, структурою споживання, часткою виробничого накопичення в національному доході та ін.

Аналіз неокласичної теорії порівняльних переваг певної країни в міжнародній торгівлі, авторами якої є Е. Хекшер, Б. Олін, виділяє наступний шлях економічного розвитку та зростання національної економіки на основі застосування переваг країни на міжнародному ринку в умовах глобалізації.

Необхідність подолання зовнішньої залежності від розвинених країн, в результаті якої обмін здійснюється не на користь відсталіх країн, та моніторинг рівня міжнародної мобільності капіталу лежить в основі підходу в роботах А. Еммануеля, С. Фуртадо, Р. Пребіша, розробника теорії залежного розвитку та інших науковців.

Зниження та суттєве подолання зовнішньої залежності розглянуто в моделях розвитку економіки (Х. Ченері, М. Бруно, А. Стаут, П. Екстейн і ін.) з двома дефіцитами, а саме:

- зменшенням зовнішніх джерел фінансування;
- розвиток внутрішнього ринку та перехід на вітчизняні товари;
- створенням передумов для подолання зовнішньої фінансової залежності країни.

Висновки з проведеного дослідження.

Представлений детальний аналіз наукових підходів представників різних течій та шкіл до розуміння змісту процесів економічного розвитку та зростання підкреслив, що шляхи розвитку змінювались під впливом системних та несистемних факторів, враховуючи умови відкритості економіки, а також необхідності дотримання соціальних, екологічних обмежень та вектор глобалізації.

Розглянуті неокласичні підходи до аналізу можливостей зростання національної економіки у відкритій економіці підтверджують практичну неможливість розвитку в країнах з низькими і середніми доходами. Але слід підкреслити, що системні світові економічні проблеми формують додаткові стимули для розвитку країн з перехідною економікою, які сьогодні вважаються «локомотивами зростання» світової економіки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Оголь Д. О. Економічне зростання: сутність, якість і стійкість / Д. О. Оголь // Актуальні проблеми економіки. 2015. № 2. – С. 67–72. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2015_2_11
2. Шніцер М. Порівняння економічних систем / Пер. з англ. – К.: Основи, 1997. – 519 с.

REFERENCES:

1. Ohol D. O. (2015) Ekonomichne zrostannia: sutnist, yakist i stiikist [Economic growth: essence, quality and sustainability] / D. O. Ohol // Aktualni problemy ekonomiky. № 2. – Pp. 67–72. (in Ukrainian)
2. Shnitser M. (1997) Porivniannia ekonomichnykh system [Comparison of economic systems] / Per. z anhl. – K.: Osnovy, p. 519. (in Ukrainian)

Holovchenko O.Y.

Chief Specialist of the Foreign Courts of the Department of International Disputes of the Ministry of Justice of Ukraine

HISTORICAL ASPECTS OF THE WAYS OF DEVELOPMENT AND GROWTH OF THE NATIONAL ECONOMY

Sustainable growth of the national economy is a relevant dynamic process, which is accompanied by inter-related changes in macroeconomic indicators, growth of social indicators, as well as characterized by innovative production methods and modern technologies, efficient use of resource potential and integration into international markets. The decline in some indicators of economic development is characterized by negative trends in certain cycles, which reduces the potential for permanent growth of the national economy. Failure of state institutions to comply with the socio-economic, environmental and innovation direction within the developed strategic goals and priorities delays the growth of the national economy for its development.

The main goal of this paper is to analyze scientific approaches of representatives of different currents and schools to understanding the content of economic development and growths, taking into account the conditions of open economy, as well as the need for social, environmental constraints and the vector of globalization.

This study combines a new theoretical and methodological approach to understanding the key focus of the historical aspects of the ways of development and growth of the national economy.

A detailed analysis of scientific approaches of representatives of different currents and schools to understanding the content of economic development and growth emphasized that development paths changed under the influence of systemic and non-systemic factors, taking into account the openness of the economy and the need for social, environmental and globalization.

The considered neoclassical approaches to the analysis of opportunities for growth of the national economy in the open economy confirm the practical impossibility of development in low- and middle-income countries. But it should be emphasized that the systemic global economic problems form additional incentives for the development of countries with economies in transition, which today are considered the "engines of growth" of the world economy.

The development in modern conditions of the optimal strategy of state regulation of the level of growth quality based on the experience of developed countries and basic aspects of economic theory makes it possible to use existing parameters of external and internal development. Given the different scientific approaches to the structure of the quality of economic development and growth, it is necessary to identify trends in the formation of meaningful processes.